

2018 YILINDA TÜRKİYE'DE GERÇEKLEŞEN

**HOMOFOBİ VE
TRANSFOBİ TEMELLİ
NEFRET SUÇLARI
RAPORU**

2018 YILINDA
TÜRKİYE'DE GERÇEKLEŞEN
HOMOFOBİ VE TRANSFOBİ TEMELLİ
NEFRET SUÇLARI RAPORU

Yayımlayan: Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği
(Kaos GL)

Birinci Baskı: Nisan 2019, Ankara

Bu kitap parayla satılamaz. İnsan haklarının desteklenmesi amacıyla yapılan ve ticari olmayan etkinliklerde serbestçe kullanılabilir.

Kaos GL Derneği

PK 12 Tunus PTT Kavaklıdere Çankaya - Ankara

Telefon: +90 312 230 0358

Faks: +90 312 230 6277

E-posta: bilgi@kaosgldernegi.org

www.kaosgl.org

www.kaosgldernegi.org

Tasarım

CeketMedya

Basım

Ayrıntı Basımevi, Ostim-Ankara

Sertifika No: 13987

Bu rapor, İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı'nın (SIDA) katkılarıyla, Kaos Gey Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği tarafından hazırlanmıştır. Bu, yayının içeriğinin SIDA'nın resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.

İÇİNDEKİLER

1. ÖNSÖZ	5
2. ANAHTAR BULGULAR	7
3. LEZBİYEN, GEY, BİSEKSÜEL, TRANS VE İNTERSEKS KİŞİLERE YÖNELİK ÖNYARGI TEMELLİ ŞİDDET	17
3.1. HOMOFOBİK VE TRANSFOBİK NEFRET SUÇLARININ YASAL DURUMU	18
3.2. HOMOFOBİK VE TRANSFOBİK NEFRET SUÇLARI VE NEFRET VAKALARI	22
3.3. GENEL SONUÇLAR – NİTEL GÖZLEMLER	24
3.4. MAĞDUR BEYANLARINDAN ALINTILAR	34
4. KOLLUK KUVVETLERİNİN TUTUMU	36
5. İHLAL KATEGORİLERİNE GÖRE NİCEL BULGULAR	38
5.1 CİNAYET VEYA CİNAYETE TEŞEBBÜS	38
5.2. AŞIRI FİZİKSEL ŞİDDET	39
5.3. SALDIRI	40
5.4. DİĞER TÜRLERDE NEFRET SUÇLARI	41
6. EKLER.....	42

1. ÖNSÖZ

Her ne kadar “nefret” veya bir diğer adıyla “önyargı suçları” tüm toplumsal kesimlerin insan haklarını tehlikeye atsa da Türkiye hâlen bu suç biçimini ulusal mevzuatında ayrıntılı, bütünsel ve kapsayıcı biçimde tanımamaktadır. Mevcut haliyle “nefret suçlarına ilişkin” ulusal mevzuat, yani Ceza Kanunu’nun 122. Maddesi, Türkiye’nin üyesi ya da katılımcısı olduğu Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) kriterlerini ve tavsiyelerini karşılamaktan uzaktır. Bu suçlarla mücadele etmek, bu suçları önlemek ve mağdurları desteklemek için herhangi bir siyasi irade ya da kamu politikası da söz konusu değildir.

Bu genel bağlam içinde, “cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli nefret suçlarının” mevzuat ve politikalar düzeyinde tanınmaması, koruyucu ve önleyici tedbirlerin sağlanmaması, izleme ve belgeleme için gereken idari ve hukuki prosedürlerin eksikliği, kolluk kuvvetlerinin bu suçlarla ilgili eğitilmemesi, kolluk kuvvetleri ile LGBTİ örgütlerinin arasında herhangi bir diyalog ve işbirliği bulunmaması ve önyargılarla mücadeleye dair Hükümet iradesinin yokluğu Türkiye’de gözlenen başlıca eksikliklerdir. Daha da kötüsü, Ankara’da 2017 Kasım ayından beri yürürlükte olan “LGBTİ konulu etkinlik yasağı” benzeri uygulamalar ve hükümete yakın medya organlarınca yayılan nefret söylemlerinin cezasız kalması LGBTİ’lere yönelik nefret suçları için elverişli ve teşvik edici bir sosyopolitik ortam yaratmaktadır.

Bu raporda bulguları ayrıntılı olarak sunulan bilgiler ve veriler, önceki benzer araştırma çalışmalarının ortaya çıkardığı önemli bir diğer olgunun bir kez daha altını çizmektedir. Prof. Dr. Melek Göregenli’nin ifadesiyle, “cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine yönelik önyargı ve ayrımcılıktan kaynaklanan nefret suçları, diğer grup kimliklerine karşı gerçekleşen nefret suçlarından farklılıklar göstermektedir”. Öncelikle bulgular, cinsel yönelimleri ya da cinsiyet kimlikleri nedeniyle saldırıya uğrayan kişilerin neredeyse hayatları boyunca ve kendi evleri dâhil hayatın her alanında bu saldırılarla yüz yüze kaldıklarını göstermektedir. Saldırılar, diğer toplumsal kesimlere yönelik nefret suçlarında çoğunlukla olduğu gibi, belirli bir

politik olayın arkasından, görece öngörülebilir bir biçimde gerçekleşmemekte, saldırı anıyla sınırlı kalmamakta ve sonrasında farklı biçimlerde sürmektedir. Mağdurlar önceden tehdit ve taciz edilebilmekte, saldırıların gerçekleştiği sırada pek çok görgü tanığı bulunabilmekte ve görgü tanıklarının yarısından fazlası herhangi bir tepki vermemekte ya da olaya müdahale etmemektedir.

Saldırıların önemli bir bölümü, mağdurların evlerinde, evlerine yakın yerlerde, okullarında, hastanelerde veya diğer kamusal mekânlarda gerçekleşmektedir. Mağdurlar takip edilmekte, en güvenli hissedilmesi gereken özel alanlarında tehdit ya da saldırılarla karşılaşmaktadır. Bu deneyimin sonucunda, herkesin temel yurttaşlık hakkı olan özel alanda güvende hissetme imkânı ortadan kalkmakta, kamusal alanlar da saldırı olasılığını taşıdığı için, bu deneyim, güvenli “hiçbir yer” olmadığı algısıyla birleşerek, yine Prof. Dr. Melek Göregenli’nin deyişiyle bir tür “yersizlik” duygusu ve deneyimine yol açmaktadır. Güvende hissetmeme ve süregelen tehdit algısıyla yaşama deneyimi, temel yurttaşlık hakkı olan güvenlik güçlerince korunma hakkını kullanma sürecinde de ortaya çıkmaktadır: Talep edilen polis koruması reddedilebilmektedir. Nefret saldırıları sırasında görgü tanıklarında ortaya çıkabilen kayıtsızlık, küçümseme, alay etme ve çoğu zaman aşağılama davranışları, güvenlik güçleriyle ilişkilerde de gözlemlenebilmektedir.

Nefret saldırılarının pek azının güvenlik güçlerine, savcılıklara ya da Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu veya Kamu Denetçiliği Kurumu gibi şikâyet mercilerine ihbar edilmesinin ve vakaların büyük çoğunluğunda mağdurların şikâyetinde bulunmamasının başlıca nedeni, bu temel yurttaşlık haklarının tanınacağına ve devletin yasal güçleri ve hukuk sistemi tarafından korunacaklarına dair inançsızlıklarıdır. Tersine, söz konusu kurumlarca daha da mağdur edilmekten korkmaktadırlar.

Araştırmamızın bulguları cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine yönelik saldırıların gerek hükümetlerin ve kolluk kuvvetlerinin ideolojik yaklaşımları gerekse failer ve “seyircilerin” zihniyet yapılarında köklü değişimler yaşanmaksızın, sadece yasal düzenlemelerle ortadan kalkamayacağını göstermektedir. Gerçekten de nefret suçlarının ortadan kaldırılmasının önündeki en önemli engel olarak “cezasızlık” kültürü görülebilir. Mevcut yasal sistemde bu tür saldırıların “suç” olarak algılanmaması kamu vicdanında meşrulaştırılabilir olmasıyla yakından ilişkilidir. Cezasızlık uygulaması sürdükçe, mağdurların hak arama konusundaki isteklilikleri de giderek sönümlenmektedir. Talebimiz, Hükümet’in liderliğini üstlendiği çoğulcu, kapsayıcı ve destekleyici politikalar ile cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğini ayrımcılık ve nefret suçlarına karşı koruyan bir ulusal mevzuattır. Ancak bu şekilde homofobik ve transfobik nefret suçları ile mücadele edilebilir ve Türkiye Cumhuriyeti insan hakları yükümlülüklerini yerine getirmiş olur.

2. ANAHTAR BULGULAR

Kaos GL Derneği, raporu hazırlarken g¼ncel durum hakkında gerçeğe dayanan veriler toplamak için T¼rkiye'deki çok sayıda Őehri kapsayan iletişim ağını ve haber portalını kullandı. Kaos GL, mağdurlara ve tanıklara ulaŐmak için, her g¼n g¼ncellenen haber portalından ve diğer sosyal medya araçlarından en etkin Şekilde faydalanmaya ¼zen g¼sterdi. Anket soruları, ILGA Europe ile işbirliği içinde Avrupa G¼venlik ve işbirliği Teşkilatı (AGİT) kriterleri g¼z ¼n¼nde bulundurularak hazırlandı. Anket katılımcılarından gelen yanıtlara g¼venilirlik, tamamlanmiŐlık, tutarlılık ve m¼kerrer bildirimleri ayıklama kriterleri temel alınarak dikkatli ve duyarlı bir filtreleme uygulandı. B¼ylece, sonuç rapora aktarılması uygun bulunan vaka bildirimi sayısı 64 olarak belirlendi.

Bu raporda sunulan 62 anket, 48 mağdur ve 14 tanık tarafından yanıtlandı. Sadece, olay esnasında Őahsen olay yerinde bulunan kiŐilerce doldurulan tanıklık anketleri geçerli sayıldı. Bu senenin verileri, 2017 ile karŐılaŐtırıldıđında, anketin toplam yanıtlayıcı sayısında d¼ŐuŐ g¼zlemlenmiŐtir. Ancak bu daha az sayıda nefret suçu meydana geldiği Şeklinde anlaŐılmamalıdır. Uluslararası ¼rneklerin de g¼sterdiđi ¼zere nefret suçları zorlu, teşvik edici olmayan ve umut vermeyen sosyal ve po-

litik ortamlarda daha az sayıda bildirilmektedir. Geçen seneki araştırmaya göre, mağdur/tanık oranında yakınlık göze çarpmaktadır. 2017 yılında, bu rakamlar 117 toplam yanıt; 93 mağdur (%79) ve 24 tanık (%21) şeklinde gerçekleşmişti.

Anket çalışması, 11 Nisan 2018 ve 19 Ocak 2019 tarihleri arasında yürütülmüştür. Rapora dâhil edilen olaylar 2018 yılı içinde gerçekleşenlerle sınırlandırılmıştır.

Burada şu noktaya özellikle dikkat çekmek gerekir: Kaos GL Derneği’nin bir diğer raporu olan İnsan Hakları İzleme Raporu¹ farklı bir belgeleme sistemine dayalıdır ve medya izlemesini veri olarak almaktadır. Bir başka deyişle, içeriğinde sadece medyaya yansıyan vakalar ele alınmaktadır. Kaos GL’nin şu anda okumakta olduğunuz 2018 Yılı Homofobi ve Transfobi Temelli Nefret Suçları Raporu’nda ise yüz yüze, çevrimiçi ve telefonla yapılan anketlere verilen yanıtlara dayanan farklı bir izleme yöntemi kullanılmış ve sadece mağdurlar veya tanıklar tarafından bildirilen vakalar kapsamıştır. Bu yüzden bu rapor kapsamında, İzleme Raporu’na göre, daha fazla sayıda ve türde nefret suçu belgelenmiş ve raporlanmıştır. İzleme Raporu’nda yer alan bazı vakalar ise Nefret Suçları Raporu’nda yer almayabilir.

Bildirimlerin coğrafi dağılımı Türkiye’nin genel demografik yapısı ve LGBTİ’lerin göreceli olarak daha görünür olma düzeyleriyle uyumludur. Bu dağılım değerlendirilirken, LGBTİ’lerin ülke içinde göç ettiği gerçeği de hesaba katılmalıdır. LGBTİ’ler küçük yerleşim birimlerinden büyük şehirlere, özellikle de üç büyük şehre doğru hareket halindedirler. Bu yüzden, küçük şehirlerde yaşayan LGBTİ kişilerin çoğu gizli kalmaya devam ederken, büyük şehirlerde “daha az gizli” ve birbirleriyle daha fazla ilişkili olabilmektedirler. LGBTİ kişiler tarafından nefret suçu olarak değerlendirilip aktarılmamış olsa da, büyük kentlere göç etmek zorunluluğu, insanların doğup büyüdüğü yerde yaşama hakkının ihlali, yaşayacağı yeri seçme hakkının ihlali, zaman zaman can güvenliğinin ihlali olarak değerlendirilebilecek olan bu olgu ayrı bir araştırma konusudur.

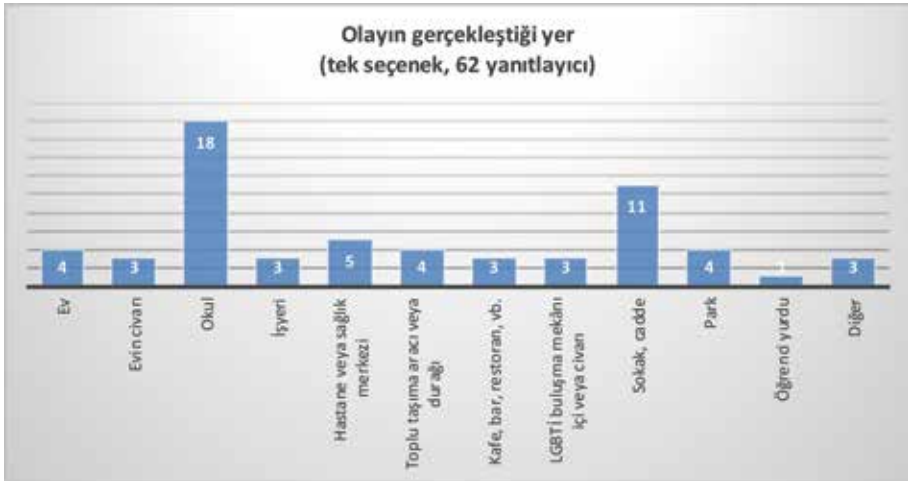
Daha fazla görünür olma hali, potansiyel saldırganların “cüretkârlık” ve “hoyratlık” derecelerinde etkili olabilecek bir faktördür. Daha fazla sayıda saldırıya uğramalarının, LGBTİ kişilerin kozmopolit metropollerde veya işlek kamusal alanlarda kimliklerine dair daha açık davranabilmelerinden ve böylece saldırıya uğrama ihtimallerinin yükselmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Kamusal ve özel alanlardaki koşulların ve şehirlere özgü farklılıkların nedenlerinin belirlenebilmesi amacıyla daha ayrıntılı çalışmalar yapılması gereği ortadadır. Bu tür ayrıntılı bilgiler, yerel yönetimlerin kamusal alanlara ve insan haklarına dair politikalarına rehberlik edebilir.

1 Kaos GL Derneği 2016 Yılı LGBTİ Hakları İzleme Raporu: <http://www.kaosgldernegi.org/yayindetay.php?id=176>

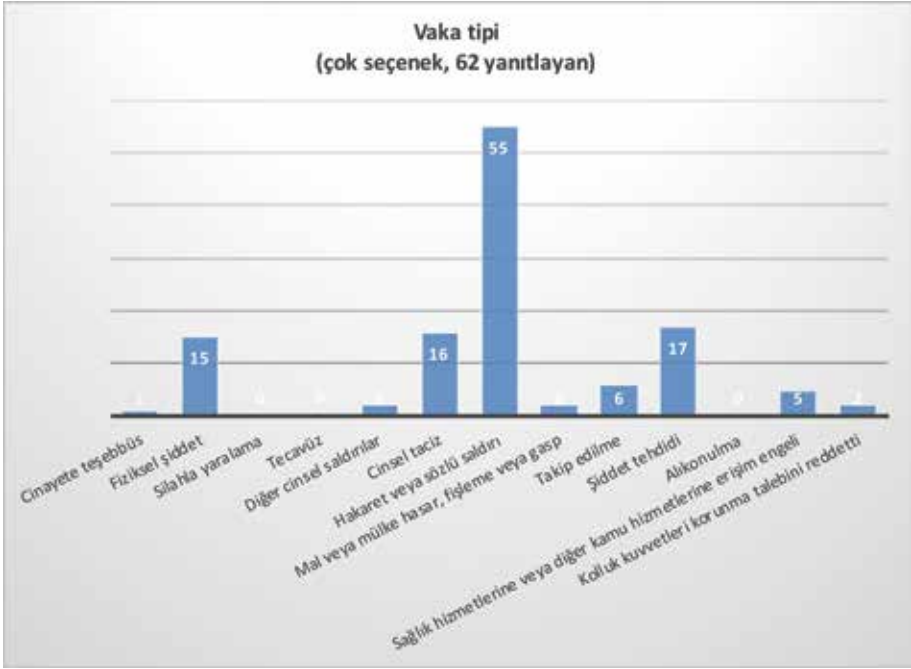
Diğer: Erzurum, Hatay, Bolu. Ayrıca bir katılımcımız nefret suçunun “internet” üzerinde gerçekleştiğini belirtmiştir.

- Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi 2018 yılında da homofobi veya transfobiye dayalı nefret suçlarının büyük kısmı okulda, evde, evin civarında, toplu taşıma araçlarında veya duraklarında, kafe ve barlarda, sokakta veya diğer kamusal alanlarda işlendi. Nefret suçlarının çoğunlukla kamusal alanlarda yaşanmasının kişilerin görünür olmalarıyla ilişkili olduğu düşünülebilir.

Diğer: “Sosyal medya”, “plaj”, “LGBTİ adına katıldığım bir etkinlikte”.

- Mağdurlar, ortalama olarak, vaka başına iki hak ihlaline uğradılar: 62 yanıtlayan 121 ihlal türü bildirdi. Çoğunlukla, cinsel yönelim veya cinsiyet kimliğine dayalı nefret söylemleri ve şiddet tehdidi, “daha ağır” ihlallere eşlik etti. Fiziksel şiddet uygulanması dördüncü sırada yer aldı.

- 121 ihlalden 18'i cinayete teşebbüs, fiziksel şiddet veya diğer cinsel saldırıları içerecek biçimdeki fiili saldırılar olarak gerçekleşti. Bu suçları içeren toplam 17 vakadan sadece 9'u polise bildirildi, sadece 1'i mahkemeye taşındı. Yukarıda sayılan ihlal türlerinin mağdurlarının cinsiyet kimlikleri ve cinsel yönelimleri, takip eden tabloda sunulmuştur.

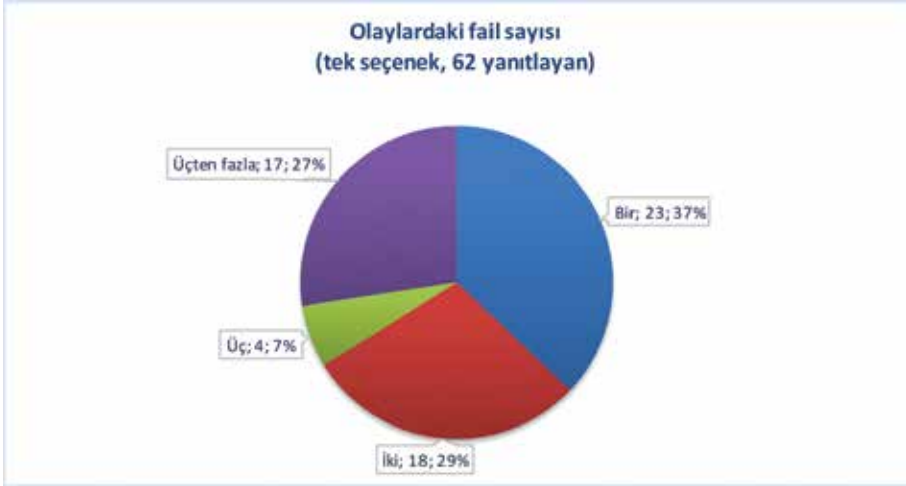

Diğer: "Trans kadın".

- Mağdurların çoğu ailelerinden ve kolluk kuvvetlerinden ciddi biçimde korkuyorlardı. Mahkemelere veya diğer devlet aygıtlarına güvenmiyorlardı. Bu nedenle de kolluk kuvvetlerine veya mahkemelere son derece az sayıda olay ihbar edildi. 62 vakadan sadece 9'u polise bildirilirken sadece 2'si mahkemeye intikal etti. Hiçbir vakada polis olayı nefret suçu olarak değerlendirmede.
- Vakaların üçte ikisinde failer iki veya daha fazla sayıda kişiden oluşuyordu. 62 olaydan 17'sinde failer üçten fazla kişiydi ve linç niteliği vardı.
- 1 cinayete teşebbüs özel kişiler tarafından gerçekleştirildi. İstanbul'da gerçekleşen olayın faileri, mağdur gey erkeğin tanımadığı üçten fazla sayıdaki kişilerdi.

Bu sonuçlar, önceki çalışmaların ve başka ülke deneyimlerinin bulgularıyla tutarlıdır. Geylelere yönelik nefret suçlarının daha yüksek oranlarda olması, bir yandan heteroseksist erkeklik ideolojisinin, daha çok geylelere yönelmesi ile bir yandan da gey kimliğinin daha kolay ayırt edilebilir olmasıyla ilişkilendirilebilir. Nefret suçlarının mağdurlarının güvenlik güçlerine başvurma oranının diğer suçlara oranla daha düşük olduğu Herek ve arkadaşlarının (1999) çalışmalarında da gösterilmiştir: Kurbanın cinsiyeti ve cinsel yöneliminden bağımsız olarak, nefret suçları, nefret suçu dışındaki suçlara kıyasla daha az polise bildirilmektedir. Lezbiyenlerin %36'sı nefret suçlarını polise bildirirken, %68'i başlarına gelen diğer olayları bildirmiştir. Geylelerin %46'sı nefret suçlarını bildirirken, %72'si diğer suçları bildirdiğini, biseksüellerin ise %35'inin nefret suçlarını bildirirken, %62'sinin diğer suçları polise bildirdiği görülmüştür.

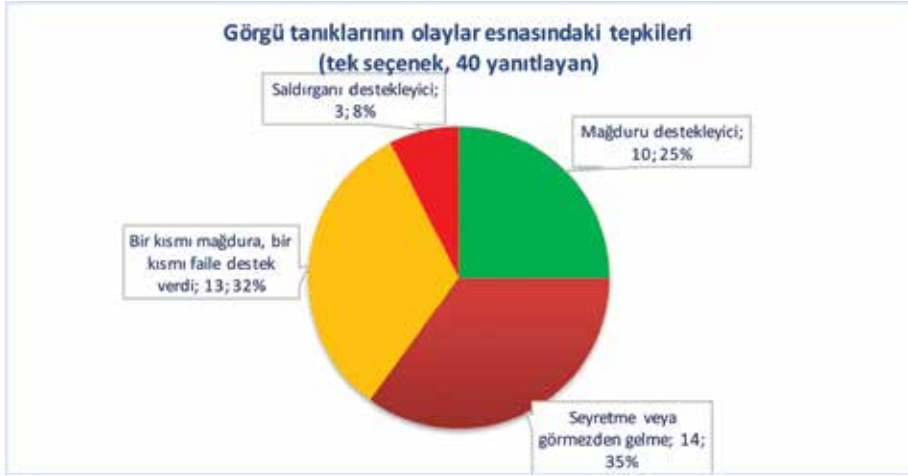
Nefret suçu faillerinin genellikle bir kişiden fazla oldukları bulgusu, eylemin sorumluluğunun yayılması nedeniyle suçun failler açısından daha meşru geldiği biçiminde yorumlanabilir.

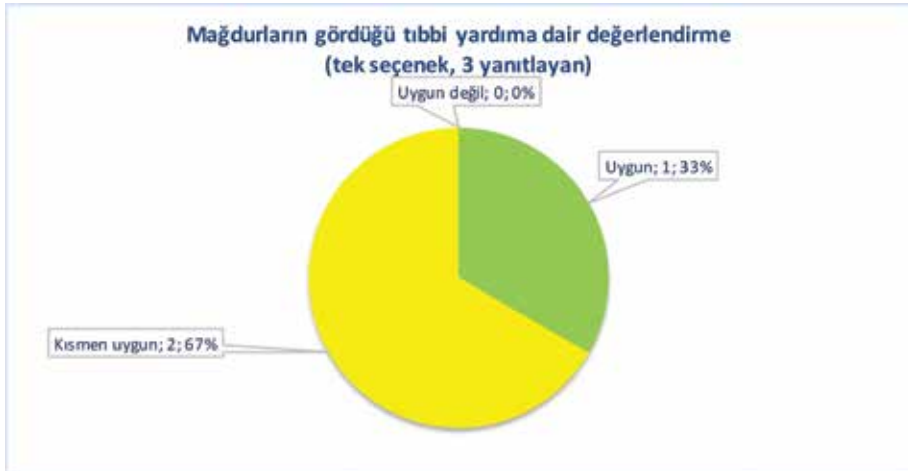
- Olayların yarısından fazlasında saldırılar iki veya daha fazla sayıdaki görgü tanığının gözü önünde yapıldı.

- Görgü tanıklarının yaklaşık üçte biri (%35) olaylara tepki vermedi. Yüzde 25'i mağdurları destekleyici tavır aldı. Vakaların yüzde 32'sinde bazı görgü tanıkları mağduru desteklerken bazıları faillerin yanında yer aldı. Görgü tanıklarının nefret suçlarına sessiz kalması ya da kolaylaştırıcı bir yaklaşım içinde olması bir yandan suçun işlenmesini kolaylaştırmakta diğer yandan nefret suçlarına yol açan ideolojilerin toplumsal arka planına dikkat çekmektedir.

- 62 vakanın 8’inde mağdurlar yaralandı; 6’sı tıbbi yardıma başvurdu. 1 vakanın tanığı olay sonrasında mağdurun tıbbi yardıma başvurup başvurmadığını bilmiyordu. Tıbbi yardım aldığı bildirilen 3 mağdurun sağlık kurumlarında gördüğü tedavi ve genel yaklaşıma dair bu 3 mağdurun ifadesine dayanan değerlendirme takip eden tablodan okunabilir.

- Mağdurların çoğu olayların ardından ciddi psikolojik tahribata uğradı ve bu zarar uzun süreli etkileriyle mağdurların hayatını birçok bakımdan kötüleştirdi. Az sayıda (yüzde 18) mağdur travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, anksiyete, öfke veya paranoyadan kaynaklı ciddi sorunların üstesinden gelmek üzere profesyonel destek aldı.

- Psikolojik tedavi gören mağdurların yarısından fazlası tam olarak iyileşemediklerini ifade etti. Bu bulgu da ilgili literatürle tutarlıdır: Nefret suçlarının mağduru olmanın LGBTİ’ler için yarattığı psikolojik acı, diğer suçlara kıyasla daha fazladır. Cinsel yönelimleri ve kimlikleri yüzünden başlarına kötü olaylar gelen katılımcılar diğerlerine kıyasla daha fazla depresyon belirtileri, travmatik stres, anksiyete ve öfke göstermektedirler. Nefret suçlarının mağdurlarının dünyayı daha az güvenli, insanları daha art niyetli görme eğiliminde oldukları, benlik kontrollerinin daha düşük olduğu, kendi başarısızlıklarını toplumsal önyargıya atfetme düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Aşağıdaki grafiklerden izleneceği gibi yaşanan bu psikolojik sonuçlar, uzun süreli psikolojik destek alma ihtiyacını doğurmaktadır.

- Anketi yanıtlayan 48 mağdur ve 14 tanıktan 11'i saldırılardan sonra mağdurun profesyonel psikolog veya psikiyatrist desteği aldığını bildirdi. Yukarıdaki grafikte bu desteğin mağdurlarca (10 kişi) nasıl değerlendirildiği sunulmuştur. Tüm mağdurların söz konusu desteği uygun bulmuş olması sevindiricidir.
- Aşağıdaki bölümde yer alan mağdurların (48 kişi) ifade ettiği psikolojik sonuçlar, kuşkusuz uzun süreli kalıcı etkileri göstermekte ve ciddi ve sürekli bir profesyonel desteğe duyulan ihtiyaca işaret etmektedir.

“Bir yara gibi üstüme yapıştı. En değer verdiğim insandan şiddet gördüm. Hâlâ canımı yakıyor üstünden geçen zamana rağmen. Yersiz ve zamansızca ataklar geliyor bana bu durumu hatırlatıp o günkü acıyı hissettiren. Hiçbir zaman geçmeyecek bir acı benim için.” (fiziksel şiddet ve cinsel taciz bir biseksüel kadın)

“Güvenerek açıldığım kişilerdi ve benim ve partnerim hakkında kendi aralarında erotik hayaller kurabileceklerini düşünmemiştim veya hakaret

derecesinde alay edeceklerini. Uzun bir süre bundan etkilendim çünkü şiddeti gerçekleştiren bir kişinin bana romantik duygular beslediğini ve kendi deyimi ile ‘yatağa atmaya’ çalıştığını öğrendim.” (cinsel taciz ve hakaret veya sözlü saldırı mağduru bir biseksüel kadın)

“Arkadaşlarımdan uzaklaştım. Kendimi yetersiz ve suçlu hissettim. Olay sürekli kafamın içinde tekrar tekrar yaşadım. O insanları görünce ölecek gibi oluyorum.” (cinsel taciz ve hakaret veya sözlü saldırı mağduru bir biseksüel erkek)

“Her türlü etkiledi. Çünkü evime girip yapılanlar cinsel yönelimimden dolayı başıma geldi. Polislerin ne kadar duygusuz olduğunu ve benim gibi insanlara karşı ne kadar nefret dolu olduğunu gördüm. Bu olay devlete olan güvenimi de derinden sarstı. Evime biri gelince polis tekrar gelecekmiş gibi hissetmeye başladım. Çünkü evini takibe alıyoruz diyerek beni tehdit ettiler. Oysa öğretmen olarak çalışıyorum ve buna rağmen bu tehdidi yapıyorlar. Tek bildiğim, korkuyorum.” (şiddet ile tehdit edilen bir biseksüel trans)

“Her gün olayı kafamın içinde yaşadım. Arkadaşlık ilişkilerim bozuldu. İnsanlara olan güvenim azaldı. Kin ve nefret duygusu oluştu. Şiddete meyillendim.” (şiddet tehdidi ve takip edilme mağduru bir heteroseksüel erkek)

“Ne zaman psikolojik destek almak istesem homofobiye maruz bırakılıyorum ve bu yüzden travmalarımı atlatabileceğime dair umudumu kaybettim. Bu hep böyle gidecekmiş gibi geliyor.” (cinsel taciz ve hakaret veya sözlü saldırı mağduru bir lezbiyen)

“Anksiyete atağı geçirmeme neden oldu.” (takip edilme ve hakaret veya sözlü saldırı mağduru bir queer)

“İfşa edildiğimden beri okula gitmeye korkuyorum. Okul idaresi de farkında ama görmezden geliyor bana yönelik saldırgan tavırları.” (şiddet tehdidi ve hakaret veya sözlü saldırı mağduru bir gey)

“Büyük bir hınç oluştu içimde. Sık sık aklıma geliyor kendimi engellemeye çalışıyorum ben de nefret döngüsüne kapılmayayım diye.” (şiddet tehdidi ve hakaret veya sözlü saldırı mağduru bir biseksüel kadın)

“Daha güvensiz hissetmeme neden oldu. Olmayacak şeylerden ürktüm bir süre.” (cinsel taciz mağduru bir panseksüel erkek)

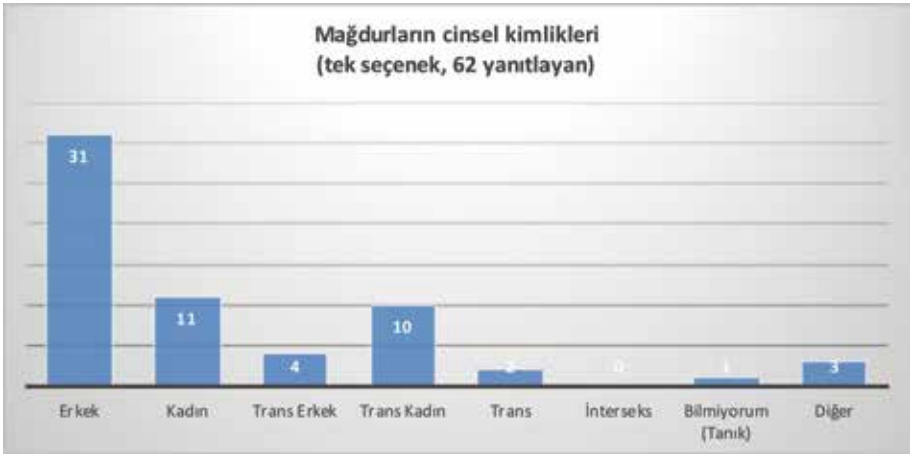
“Uzman hekim tarafından hastanede ayrımcılığa uğradım. Kimlik bilgilerim, hasta kayıtlarım ve hatta ev adresim doktor ve çevresi tarafından internette teşhir edildi. Hedef gösterildim, tehdit mesajları aldım. Kendimi güvende hissetmediğim için bir süreliğine İstanbul’dan ayrılarak şehir dışında yaşayan bir arkadaşımın yanına gitmem gerekti. Yoğun anksiyete bozukluğu yaşadım. Psikolojik destek aldım ve anti-depresan ilaçlar kullanmaya başladım.” (şiddet tehdidine maruz kalan, sağlık hizmetlerine erişimi engellenen bir androseksüel genderqueer)

“Hastaneye gitmekten korkar hale geldim. Cinsiyet geçiş sürecimi sekteye uğrattı.” (hakaret ve sözlü saldırıya uğrayan ve sağlık hizmetlerine erişimi engellenen bir heteroseksüel trans kadın)

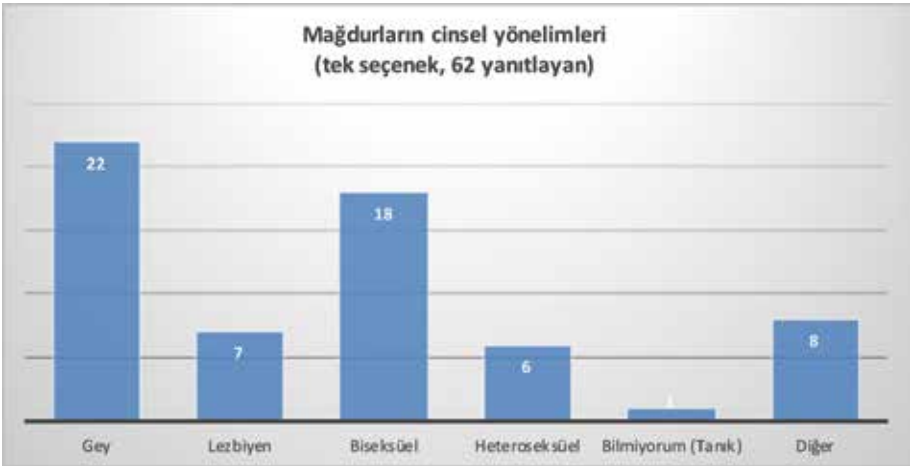
“Özgüven azalması yaşadım”. (hakaret veya sözlü saldırı mağduru bir gey)

3. LEZBİYEN, GEY, BİSEKSÜEL, TRANS VE İNTERSEKS KİŞİLERE YÖNELİK ÖNYARGI TEMELLİ ŞİDDET

Takip eden tablolar, 62 vakada mağdurların cinsiyet kimlikleri, cinsel yönelimleri veya interseks durumlarıyla ilgili mağdur ve tanık beyanlarını görselleştirmektedir.

Diğer: "Agender", "genderqueer" (2).

Diğer: "Queer" (2), "androseksüel" (2), "panseksüel" (2), "transseksüel", "trans kadın".

Cinsiyet kimliği “trans kadın” olarak ifade edilen toplam 10 vakanın sadece 4’ü mağdurlar, 10’u ise tanıklar tarafından bildirilmiştir. Diğer cinsiyet kimliklerine göre belirgin bir mağdur/tanık oranı dengesizliği içeren bu durum şu şekilde yorumlanabilir: Kendilerine dönük sosyal dışlama ve önyargılar nedeniyle, trans kadınların çoğunun istihdam alanı – kayıt dışı - seks işçiliğine indirgenmiş durumdadır. Bu açıdan, nefret suçları ile neredeyse her gün karşılaşmaktadırlar. Buna rağmen ankete sadece 4 trans kadının katılımı, bu kişilerin çoğunun yaşam pratikleri nedeniyle sivil toplum ağlarından uzak olduğuna, sivil toplumun bu kişilere yeterince erişemediğine veya sivil toplumun düzenlediği böylesi bir ankete yanıt vermenin kendileri açısından “yararsız” bulunduğuna işaret edebilir. Bir başka yorum, başlarına gelen nefret suçlarının sıklığı nedeniyle saldırıların kendileri için “olağanlaşması” ve bunları “kanıksamaları” olabilir. Ayrıca, nefret suçlarına maruz kalan bu kişilerin de toplumun bir parçası olduğu ve şiddet davranışlarının ve ideolojisinin toplumsal yaygınlığı düşünüldüğünde, kendilerine yönelik şiddet davranışlarının “nefret suçu” veya “ayrımcılık” kapsamında olduğunu ayırt edememiş olmaları da söz konusudur. Bu bulgu, özellikle korunmasız koşullarda bulunan transların sadece çalışma koşulları değil, farkındalık ve dayanışma ağları konusundaki ihtiyaçlarına da işaret etmektedir. Bu bulgu aynı zamanda, özellikle sokakta çalışan transların, bir tür topluluk aidiyetiyle ve kendi kaynaklarıyla korunabilecekleri inancıyla, kendileriyle aynı koşullarda bulunan arkadaşlarıyla bir sosyal destek ağı oluşturduğunu düşündürebilir. Bu dayanışma ağı, bir yandan günlük hayatı kolaylaştırmakta diğer yandan da kapalı bir kimlik grubuna aidiyetin, diğer destek kaynaklarına ihtiyacın azalmasına yol açtığı düşünülebilir.

Görüldüğü üzere, interseksler bu araştırmada da görünmez olmaya devam etmiştir. Bu sonuç Türkiye’deki interseks kişiler veya gruplar ile LGBTİ örgütler arasındaki bağın zayıf olduğunun yansıması sayılabilir. Bu durum şöyle yorumlanabilir: İntersekslerin sorunları hâlâ sosyal-politik çerçeve yerine indirgenmiş bir tıbbi bağlamda ele alınmaktadır; çoğunlukla çocuk yaşta olan hak sahipleri ebeveynlerinin, ebeveynler ise konuya dair insan hakları bakışı sınırlı sağlık personelinin vesayeti altındadır. Dolayısıyla, interseksler konusunda gerek kendilerine gerekse sosyal bağlarına yönelik farkındalık çalışmalarının gereği vurgulanmalıdır.

3.1. HOMOFOBİK VE TRANSFOBİK NEFRET SUÇLARININ YASAL DURUMU

2018 yılı itibariyle Türkiye, nefret suçlarını mevzuatında kısıtlı bir şekilde tanımıştır; “cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği” ise korunan temeller arasında kapsamamıştır; norm haline gelmiş bir hukuk içtihadı da henüz söz konusu değildir. Mart 2014’te yürürlüğe giren **Ceza Kanunu** 122. maddedeki düzenleme, cinsel yönelimi

veya cinsiyet kimliğini içermemektedir. Sadece “dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep” konularındaki nefret suçları kanunla tanınmıştır. Ayrıca Giriş bölümünde çeşitli şekillerde açıklanmış olan siyasi önlemlerin ve sosyal-kültürel yönlerin hiçbiri kanunda yer almamaktadır.²

Madde içeriğine göre, yukarıda sayılan kriterlerden kaynaklanan nefret nedeniyle mal ve hizmetlere erişim ve ekonomik etkinlik ile istihdamın engellenmesi suç olarak düzenlenmiştir. Türkiye gibi yaşam hakkı ve beden bütünlüğüne yönelik nefret suçlarının yoğun olarak yaşandığı bir ülkede mevcut düzenleme yeterli değildir. Nefret suçu failinin bireysel nefretinin aranması durumunda madde uygulanamaz hale gelecektir.

Kamu Denetçiliği Kurumuna mevzuatı itibarıyla “cinsel yönelim” ve “cinsiyet kimliği” temelli çalışma yapma yetkisi açıkça verilmiş değildir. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığını kapsamayan **Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK)** Kanunu sivil toplumun itirazlarına rağmen 2016 yılında Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanun “ve benzeri” ibaresine de yer vermeyerek korunan insan hakları kategorilerini Hükümet’in ideolojik tercihleri doğrultusunda sınırlandırmıştır. Siyasal iktidarın bu yaklaşımı, LGBTİ kimliğine dönük egemen algıyı belirlemede etkili olmakta ve nefret saikiyle işlenen suçlara ilişkin cezasızlık algısı oluşturmaya katkıda bulunmaktadır. TİHEK’in evrensel insan hakları ilkeleri ve standartları yerine egemen homofobik ideoloji doğrultusunda 2019 yılı Şubat’ında verdiği bir karar dikkat çekicidir.³

Türk yargı sistemi, koruma ve önleme görevini ihmal eden siyasi iktidar ile uyumlu biçimde, önyargı saikini umursamamaya devam etmektedir. Uygulamada, homofobik veya transfobik nefret saiki ağırlaştırıcı neden olarak ele alınmak yerine, failer “haksız tahrik” veya “iyi hâl” gibi ceza indirimleriyle Türk mahkemelerince ödüllendirilebilmektedir. 2017 yılında mahkeme, Suriyeli mülteci Wisam Sankari’nin öldürüldüğü nefret cinayetine ilişkin verdiği kararında, “haksız tahrik” ve “iyi hal” indirimi uygulamıştır.⁴ Bugüne kadar mahkeme kararlarında ve siyasi iktidarın söylemlerinde bir etkisi hissedilmemiş olsa bile bir olumlu gelişme olarak ise 2014 yılında Anayasa Mahkemesi’nin nefret suçunu değil ama nefret söylemini açıkça suç kapsamında değerlendirdiği karar görülebilir.⁵ Ancak 2018 yılındaki bir kararı ile bu içtihadından dönmüştür.⁶

2 Bkz. Türk Ceza Kanunu Madde 122 - <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>

3 <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=27560>

4 <http://www.kaosgl.org/sayfa.php?id=24725>

5 <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=17105>

6 <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=26001>

Nefret suçu vakalarıyla ilişkisi kurulabilecek ve hepsi Ceza Kanunu’nda yer alan şu maddeler, önyargı kaynaklı suçlarla mücadeleye dair Türkiye mevzuatındaki eksikliği göstermektedir:

- **Türk Ceza Kanunu – Madde 3 (Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi):** (1) Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur. (2) Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal görüşler veya diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz.
- **Türk Ceza Kanunu – Madde 115 (İnanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme):** (1) Cebir veya tehdit kullanarak, bir kimseyi dinî, siyasî, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya veya değiştirmeye zorlayan ya da bunları açıklamaktan, yaymaktan meneden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) (Değişik: 2/3/2014-6529/14 md.) Dini inancın gereğinin yerine getirilmesinin veya dini ibadet veya ayinlerin bireysel ya da toplu olarak yapılmasının, cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla engellenmesi hâlinde, fail hakkında birinci fıkraya göre cezaya hükmolunur. (3) (Ek: 2/3/2014-6529/14 md.) Cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla bir kimsenin inanç, düşünce veya kanaatlerinden kaynaklanan yaşam tarzına ilişkin tercihlerine müdahale eden veya bunları değiştirmeye zorlayan kişiye birinci fıkra hükmüne göre ceza verilir.
- **Türk Ceza Kanunu – Madde 122 (Nefret ve ayrımcılık⁷)** Madde 122- (Değişik: 2/3/2014-6529/15 md.) (1) Dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle; a) Bir kişiye kamuya arz edilmiş olan bir taşınır veya taşınmaz malın satılmasını, devrini veya kiraya verilmesini, b) Bir kişinin kamuya arz edilmiş belli bir hizmetten yararlanmasını, c) Bir kişinin işe alınmasını, d) Bir kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını engelleyen kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
- **Türk Ceza Kanunu – Madde 125 (Hakaret)** (1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden ya da yakıştırmalarda bulunmak veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilâl ederek işlenmesi gerekir. (2) Fiilin, mağduru muhatap alan

7 Bu madde başlığı “Ayrımcılık” iken, 2/3/2014 tarihli ve 6529 sayılı Kanunun 15’inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur. (3) Hakaret suçunun; a) Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı, b) Dinî, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamasından, değiştirmesinden, yaymaya çalışmasından, mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı, c) Kişinin mensup bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlerden bahisle işlenmesi hâlinde, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz. (4) Ceza, hakaretin alenen işlenmesi hâlinde, altıda biri; basın ve yayın yoluyla işlenmesi hâlinde, üçte biri oranında artırılır. (5) Kurul hâlinde çalışan kamu görevlilerine görevlerinden dolayı hakaret edilmesi hâlinde suç, kurulu oluşturan üyelere karşı işlenmiş sayılır.

- **Türk Ceza Kanunu – Madde 153 (İbadethanelere ve mezarlıklara zarar verme)** (1) İbadethanelere (kilise, cami, vb.), bunların eklentilerine, buralardaki eşyaya, mezarlara, bunların üzerindeki yapılara, mezarlıklardaki tesislere, mezarlıkların korunmasına yönelik yapılan yapılara yıkmak, bozmak veya kırmak suretiyle zarar veren kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapisle cezalandırılır. (2) Birinci fıkrada belirtilen yerleri ve yapıları kirleten kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır. (3) Birinci ve ikinci fıkralardaki fiillerin, ilgili dinî inancı benimseyen toplum kesimini tahkir amacıyla işlenmesi hâlinde, verilecek ceza üçte biri oranında artırılır.
- **Türk Ceza Kanunu – Madde 216 (Halkı kin ve düşmanlığa tahrik ve aşağılama)** (1) Halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik eden kimse, bu nedenle kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (3) Halkın bir kesiminin benimsediği dinî değerleri alenen aşağılayan kişi, fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması hâlinde, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Görüldüğü üzere, Türk Ceza Kanunu hükümleri, normal olarak çok boyutlu nefret suçları meselesinin sadece fiilen ve yasal çerçeveye uygun “suç teşkil eden” yönüne dikkat çekmekte, onu ele almakta ve bunu da yetersiz kapsamda yapmaktadır. Burada cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği, diğer birçok kategori gibi, korunan temeller arasında değildir. Böylesine bir korumaya dair henüz Türk mahkemelerince oluşturulmuş herhangi bir içtihat da söz konusu değildir.

3.2. HOMOFOBİK VE TRANSFOBİK NEFRET SUÇLARI VE NEFRET VAKALARI

Saldırılardaki gerekçe ve olgulara dair motifler mağdurlarca ve tanıklarca aşağıdaki gibi tanımlanmıştır.

Diğer: "Giyim tarzım" (2), "feminen olmak", "eşcinsel haklarını savunduğum için".

Bulgular, nefret suçunun hedefi haline gelebilmek için, cinsel kimlik açısından bütünüyle açık olmak gerekmediğini göstermektedir. Saldırganların, herhangi bir işaret, tahmin ya da sözlü ifade sonucunda da harekete geçmeleri söz konusudur. Bu durum, nefret suçlarının sosyal bilimler alanlarında yapılan tanımlarında da yer almaktadır. Nefret suçlarının hedefi olan grup aidiyetlerinin zaman zaman gerçek olması gerekmekte, failin “atıfları” sonucunda ortaya çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet ideolojilerinin oluşturduğu “kalıp yargılar” (stereotipler) ya da “özcü inançlar” bir toplumda ne kadar yaygınsa, grup aidiyetlerine yönelik atıflar o kadar yaygın olacaktır. Örneğin “kadınsılığın” bir erkek için “gey” olmanın ya da “erkekisi” giyinmenin lezbiyenliğin belirtisi olarak kabul görmesi, bu tür yanlış atıfları mümkün hale getirmektedir.

- Takip eden grafikten de anlaşılacağı üzere, 62 vakadan 12’sinde LGBTİ örgütlerinde çalışan veya LGBTİ hakları aktivisti kişiler hedef alınmıştır. Bu oranın yüksekliği, uluslararası sözleşmeler ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Savunucuları Beyannamesi⁸ uyarınca Devletler tarafından aynı zamanda “insan hakları savunucusu” olarak değerlendirilmesi gereken bu kişilerin özel bağlamının ve Hükümet’in bu kişilerin durumuna dair sorumluluklarının altını çizmektedir.

⁸ <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Defenders/Declaration/DeclarationHRDTurkish.pdf>

Diğer: “LGBTİ yayınlarını takip ederim”, “LGBT üzerine akademik çalışma yaptım”.

3.3. GENEL SONUÇLAR – NİTEL GÖZLEMLER

Mağdurların cinsel kimlikleri

- Anketi yanıtlayan 48 mağdurdan 26’sı cinsiyet kimliklerini erkek, 10’u kadın, 3’ü trans erkek, 4’ü trans kadın, 2’si trans, 1’i agender, 2’si genderqueer şeklinde ifade etti.
- Bildirilen toplam 62 olayın 31’inde mağdurlar erkeklerdi; ayrıca 4’ünde trans erkekler mağdur edilmişlerdi.
- Diğer cinsiyet kimlikleri de mağdurların geri kalanını oluşturuyordu: 11 olayda mağdur kadın, 10 olayda trans kadın, 2 olayda trans olarak tanımlandı. Bu bulgu, erkeklerin cinsel kimlikleri ve/veya cinsellikleri konusunda daha açık olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bir başka yorum, heteronormatif beklentileri karşılamadıkları zaman erkeklerle daha az tolerans gösterildiği ve daha fazla şiddet sergilendiği şeklinde olabilir. “Erkek özellikleri gösteren kadınlar” toplumda erkek lehine tanımlanmış cinsiyet kodlarından ötürü saldırganlar için daha az “düşmanlaştırılıyor” ve bir açıdan hoş görülüyor olabilir. Buna ilaveten, yine aynı cinsiyetçi sosyal politik zeminden ötürü, lezbiyen ve biseksüel kadınların LGBTİ topluluğunda dahi az görünür olduğu vurgulanmalıdır. Bu görece daha az görünürlük durumu, araştırmanın kapsayıcılığı ve dolayısıyla sonuçları üzerinde de etki yaratmış olmalıdır. Benzer bir sorunsal interseksler

için de geçerlidir. Araştırmaya katılan tek bir interseks kişi olmaması, onlara yönelik nefret suçlarının işlenmediğini göstermez, tersine, sorunlarının insan hakları yerine tıbbi bağlamda ele alındığı ve sivil toplum ağlarından uzakta oldukları şüphelerini güçlendirir. Buna ek olarak, pek çok interseks, henüz bebeklikte veya çocuklukta aydınlatılmış onamları alınmaksızın cerrahi müdahaleye uğramakta, çoğu operasyon geçirdiğini bilmemekte ve yaşadıkları sorunları iradelerini ve gerçek kimliklerini yansıtmayan, vücut bütünlüklerini bozan bu operasyonlara bağlayamamaktadır. Bu durum da onları insan hakları alanının koruyuculuğundan uzaklaştırmaktadır. Ayrıca interseks durumu aynen korunuyor olsa bile, toplumsal önyargılar bakımından, diğer kimliklere oranla daha az hedef olabilir. Bunun nedeni, interseks kimliğin bir tercih değil, doğuştan getirildiğinin düşünülmesi ve kişinin iradesi, kontrolü dışında kaldığı düşüncesi olabilir. Böylece daha az düşmanlaştırma söz konusu olabilir. Araştırmalar, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğinin kişinin “tercihi” sonucunda oluştuğunun düşünülmesinin, doğuştan getirildiğinin düşünülmesine göre daha fazla önyargılı yaklaşımlara yol açtığını göstermektedir.

Mağdurların cinsel yönelimleri

- Anketi yanıtlayan 48 mağdurdan 18’i kendisini gey, 5’i lezbiyen, 15’i biseksüel, 5’i heteroseksüel, 2’si androseksüel, 2’si panseksüel ve 1’i queer şeklinde ifade etti.
- Cinsel yönelimini biseksüel olarak ifade eden 15 kişiden 6’sı cinsiyet kimliğini erkek, 4’ü kadın, 2’si trans erkek, 1’i trans kadın ve ‘si trans olarak ifade etti.
- Cinsiyet kimliklerini “trans kadın” olarak beyan eden toplam 4 mağdurdan 3’ü kendi cinsel yönelimlerini heteroseksüel, 1’i biseksüel şeklinde belirtti.
- Cinsiyet kimliklerini “trans erkek” olarak beyan eden toplam 3 mağdurdan 1’i kendi cinsel yönelimlerini heteroseksüel, 2’si biseksüel olarak ifade etti.
- Cinsiyet kimliklerini “trans” olarak ifade eden 2 mağdurdan hepsi cinsel yönelimlerini biseksüel şeklinde ifade etti.

Vakaların gerçekleşme zamanları

- Vakaların yarısından fazlası (%56) öğleden sonra gerçekleşmiştir. Saldırıların fiziksel şiddet içerme ve/veya gaddarlık derecesi akşam ve gece saatlerinde artış göstermiştir. Bu bulgu, diğer basit suç vakalarındaki eğilimle benzerlik göstermektedir.

Vakaların gerçekleştiği yerler

- LGBTİ hak sahipleri evlerinde, evlerinin yakınında, okullarında, hastanelerde veya benzer kamu kuruluşlarında dahi güvende değillerdi. Özellikle LGBTİ çocuklar, okulda akranlarıncı ya da öğretmenlerince saldırılara maruz bırakıldılar. İşyerlerinde bildirilen az sayıda (3) olay doğrultusunda, LGBTİ kişilerin, özellikle de lezbiyen, gey veya biseksüellerin çok azının işyerlerinde açık olduğu veya LGBTİ’ler arasında işsizliğin yüksek olduğu düşünülebilir. Kaos GL’nin Kadir Has Üniversitesi ile birlikte yürüttüğü özel sektör⁹ ve kamu çalışanı¹⁰ LGBTİ’lerin durumu üzerine araştırma sonuçları da bunu doğrular niteliktedir. LGBTİ kişilerin saldırılara maruz kaldığı diğer yerlerse çoğunlukla hastaneler veya sağlık merkezleri, toplu taşıma sistemi, barlar, kafeler, parklar, sokak ve caddeler gibi kamuya açık alanlardır.
- 1 cinayete teşebbüs vakası kamuya açık bir mekân olan sokakta, bir geye yönelik olarak İstanbul’da gerçekleşti.
- Bu bulgular, genel olarak değerlendirildiğinde, diğer basit suç tiplerinden farklı olarak, LGBTİ’lerin kendilerini nefret suçlarına karşı “korunaklı” hissedebilecekleri herhangi bir yer olmadığını göstermektedir. Yasal-kamusal korumanın olmaması genel siyasal yaklaşımın etkisine işaret ederken, LGBTİ’lerin, kendi evlerinde, içeriden ya da dışarıdan maruz kaldıkları saldırılar, toplumsal heteronormatif ideolojinin güçlü biçimde yaygın olduğunu göstermektedir.

9 <https://kaosglidernegi.org/yayindetay.php?id=234>

10 <https://kaosglidernegi.org/yayindetay.php?id=232>

İnsanların cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri yüzünden uğradıkları şiddet toplumsal olarak paylaşılan cinsel damgalamalar – stigmalar - olarak adlandırılmaktadır. Cinsel stigma, toplumun heteroseksüel ve natrans davranış, kimlik, ilişki veya topluluk dışındaki tüm varoluş biçimlerine karşı olumsuz tutumu anlamına gelmektedir ve bu tutumun yaygınlık derecesi nefret suçlarının yaygınlığıyla doğru orantılıdır.

Olayların gerçekleştiği coğrafi konumlar

- Araştırmaya katılan mağdurlar ve tanıklar, Türkiye’nin 11 farklı şehrinde gerçekleşen olayları bildirdiler. İstanbul, en fazla bildirinin yapıldığı il oldu.
- Cinayete teşebbüs vakası İstanbul’da gerçekleşti.

Mağdurların yaşları

- Cinayete teşebbüs mağduru 18-25 yaş aralığındaydı.
- Bildirilen 15 fiziksel şiddet vakasının 1’nin mağduru 13-17, 11’inin mağdurları 18-25 yaş ve 3’ünün mağdurları 26-35 yaş aralığındaydı.
- Yanıtlayıcılar tarafından “diğer cinsel saldırılar” olarak belirtilen 2 vakanın 2’sinin de mağdurları 18-25 yaş aralığındaydı.

Nefret suçlarının, mağdurların yaşı küçüldükçe artış göstermesinin nedenlerinden biri, daha erken yaşlarda kamusal alanda görünürlüğü’nün daha yüksek olması olabilir. Bu durum, kamusal alanda saldırganlarla karşılaşma olasılığını yükselte-

bilecek bir faktördür. Ayrıca, mağdurların yaşı ilerledikçe, saldırılardan korunma konusunda alınabilecek önlemlere ilişkin farkındalıklarının yükseldiği düşünülebilir. Mağduriyetin daha genç yaşlarda görece yüksek olmasının nedenlerinden biri de, aile ve kendi yakınlarından kaynaklanan saldırıların erken yaşlarda daha fazla ortaya çıkması olabilir. Ayrıca, Kaos GL’nin erişebildiği kişilerin genellikle bu yaş grubundan olduğu da düşünülebilir.

Çocuk mağdurlar

- Bildirilen 62 vakadan 6’sının mağdurları çocuklar, yani 18 yaşını doldurmamış kişilerdi. Bu 6 vakadan 6’sı bizzat çocuklar, 4’ü ise tanıklar tarafından bildirildi.
- Lezbiyen, gey, biseksüel ve trans çocuklara yönelik şiddet tipleri fiziksel şiddet, şiddet tehdidi ve hakaret veya sözlü saldırı oldu.
- Çocuklar okullarında (5 vaka) ve parkta (1 vaka) hedef alındı.
- Hedef alınan 6 çocuktan sadece 1’inin saldırıdan sonra psikolog veya psikiyatrist desteği aldığı ifade edildi.
- Çocuklara yönelik nefret saikli saldırıların büyük oranda okullarda yaşanıyor olması, heteronormatif erkeklik ideolojisinin özellikle eğitim ortamlarında etkisini gösterdiğine işaret etmektedir. Heteroseksist erkeklik ideolojisi, toplumsallaşma sürecinde, heteroseksüel olmayanlara yönelik saldırılar ve dışlama pratikleriyle gerçekleşmekte ve bu süreç genellikle akranlar arasında ortaya çıkmaktadır. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğinin özellikle ergenlik döneminde dışsallaştırıldığı düşünüldüğünde, hem mağdurlar hem de failer açısından bu dönem ayırıcıdır. Araştırmalar, heteroseksüel erkekliğin özellikle ergenlik döneminde bir tür gey karşıtlığı ve nefreti gösterisi biçiminde edinildiğini göstermektedir.

Faillerin sayısı

- Nefret suçu vakalarının üçte ikisinde failer birden fazla kişiydi; dörtte birinden fazlasında 3’ten fazla saldırgan rapor edildi.
- Cinayete teşebbüs vakasında 3’ten fazla fail yer alıyordu.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi nefret suçlarının faillerinin birden fazla sayıda olması heteroseksist erkekliğin bir grup aidiyeti olduğunu gösterir. Ayrıca, suçun sorumluluğunun yayılması nedeniyle birden fazla kişi fail olabilmektedir.

Faillerin Kimlikleri

- Özel kişiler: Faillerin çok büyük oranı, yüzde 71’i özel kişilerdi. Özel kişiler arasında okul arkadaşları, yurt arkadaşları veya mağdurların yakın çevresindeki kişiler, 44 vakanın 19’unun faili oldular ki bu rakama yöneticiler ve işverenler dâhil değildir. Bu durum iki şekilde açıklanabilir. Birincisi; heteroseksüel kadınlara ve çocuklara ek olarak LGBTİ yetişkin ve çocuklar da sistematik şiddetin sürekli hedefindedir. İkincisi; Devletin LGBTİ’lere yönelik olumsuz tutumu, bu kişileri okul ve yurt arkadaşlarının veya yakın çevresindeki bireylerin ve sıradan insanların şiddet eylemleri için “kolay hedef” haline getiriyor. Bu iki yorumun da işaret ettiği önemli konu, ataerkil ve cinsiyetçi ideoloji ve politikaların, heteroseksist ideoloji ve politikalarla bir arada ve eşgüdümlü yürütüldüğü ve benzer ihlallere, şiddet içeren sonuçlara yol açtığıdır. Bildirilen vakalarda, fail olarak belirtilen kişilerin sosyal konumları ileriki bölümde sunulmuştur.
- Kamu görevlileri: Toplam 13 vaka arasında 3 vakada polis memurları, 7 vakada sağlık çalışanları, 3 vakada öğretmen veya okul personeli bu grupta bildirildi.
- Özel kurum çalışanları: Toplam 5 vaka arasında 3 vakada özel eğitim kurumlarındaki öğretmen veya personel, 1 vakada özel güvenlik görevlileri ve 1 vakada personel bu grupta bildirildi.
- Bu bulguların genel değerlendirilmesi, LGBTİ’lere yönelik nefret saldırılarının ortadan kalkması için verilecek mücadelenin çok yönlü ve çok katmanlı bir yapısı olması gereğine işaret etmektedir. Yasal, kamusal korumanın olmaması, yaygın toplumsal ideolojiyi güçlendirmekte ve cezasızlık algısını destekleyici etkide bulunmaktadır. Bu nedenle, kamusal aktörler, şiddeti adeta bir “ıslah edici” araç olarak kullanabilmektedir.

Faillerin yaşları

- Rapor edilen 62 olaydan 9’unda, yani yaklaşık yüzde 15’inde failer 18 yaşını doldurmamışlardı.
- 9 vakadaki fail çocuklardan 6’sı okul arkadaşlarını hedef aldılar ve mağduriyetlerine yol açtılar.

İhlallere dair bulgular

- Cinayete teşebbüs vakası, mağdurun tanımadığı özel kişiler (3’ten fazla kişi) tarafından gerçekleştirildi. Mağdur, cinsel kimliğini gey erkek olarak bildirdi.
- Cinayete teşebbüs vakasının birden fazla görgü tanığı vardı ve saldırgana destek verdiler.
- Translar çok sayıda vakada fiziksel şiddete maruz kaldılar. Toplam 62 vakanın 16’sında, yani dörtte birinden fazlasında mağdurların trans (trans, trans erkek veya trans kadın) olduğu belirtildi. Fiziksel şiddet ve cinsel saldırıları içeren vakaların 5/17’sinde mağdurlar trans kişilerdi.
- Cinayete teşebbüs vakasında failer 3’ten fazla kişiydi. Benzer şekilde, 15 fiziksel şiddet vakasının 10’unda saldırganlar birden fazla kişilerdi. Cinsel saldırı içeren 2 vakanın 1’inde saldırganlar 3’ten fazla sayıda kişiydi.
- Mağdurların sağlık hizmetlerine erişimlerinin engellendiği toplam 4 vakanın 1’inde mağdurların cinsiyet kimliği trans erkek, 1’inde trans kadın, 2’sinde genderqueer olarak ifade edildi. Aynı vakalarda cinsel yönelim dağılımı ise 1 vakada biseksüel, 1 vakada heteroseksüel ve 2 vakada androksüel şeklinde oluştu.
- Mağdurların kolluk kuvvetlerine yaptığı korunma taleplerinin reddedildiği toplam 2 vakanın 1’inde mağdur gey erkek, 1’inde trans kadın olarak ifade edildi. Korunma talebi reddedilen 2 mağdurdan 2’si de fiziksel şiddete maruz kalmışlardı.

Polise bildirim

- Toplam 62 vakadan sadece 9’unun polise bildirildiği ifade edildi. 1 vakanın tanığı bu duruma dair bilgi sahibi değildi.
- 15 fiziksel şiddet içeren vakadan 9’u polise bildirildi.
- 2 cinsel saldırı vakasından 1’i polise bildirildi.

Polisin tutumu

- Bu noktada, 62 vakadan 9’unun polise resmi olarak ihbar edildiğinin belirtilmesinde fayda var. Bunların 4’ünde mağdurlar yaralanmıştı. Polis, bildirilen 9 vakadan 1’inde destekleyici, 3’ünde ilgisiz, 3’ünde alaycı veya aşağılayıcı, 1’inde ise standart davrandı. Bir vakada polis memurlarından birinin destekleyici birinin ise alaycı aşağılayıcı davrandığı ifade edildi.

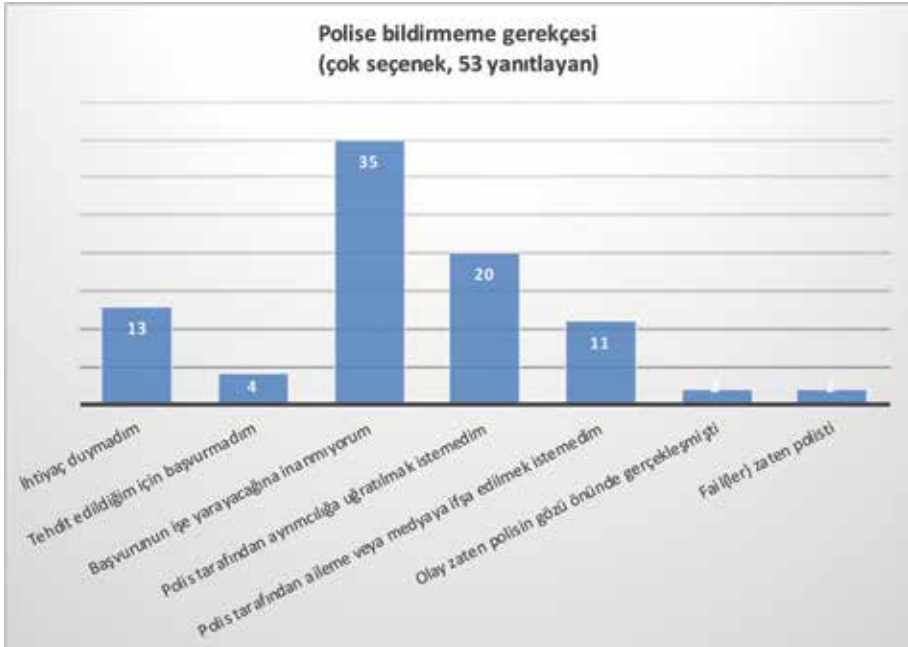
- Mağdurlara ve tanıklara göre polis 10 ihbardan hiçbirini nefret suçu olarak değerlendirmedir.
- Polisin tutumuyla ilgili olarak mağdurların ve tanıkların verdikleri yanıtlar aşağıdaki grafikte ifade edilmiştir.

Bu soruya “Diğer” yanıtını veren katılımcımız, deneyimini şöyle aktarmıştır:

“İki polis geldi. Biri destek çıkar gibi konuştu, birisi homofobik dille konuştu.” (fiziksel şiddet mağduru bir gey erkek)

Polise bildirmemenin dört temel gerekçesi (verilen 53 yanıt içinden)

Mahkemelere taşınan vakalar

- Cinayete teşebbüs vakası polise bildirilmesine rağmen mahkemeye taşınmadı. 2 “diğer cinsel saldırı” vakasından hiçbiri mahkemeye taşınmadı. 15 fiziksel şiddet vakasından sadece 1’i mahkemeye taşındı.

Bu bulgular nefret suçları mağdurlarının genel olarak bir toplumsal ya da kamusal destek algılamadıklarını göstermektedir. Bu durum sadece bir tür sosyal izolasyona ve dışlanma duygusuna yol açmamakta aynı zamanda, bir dayanışma grubu kurarak sadece benzerleriyle güvenli ilişki kurmak ihtiyacı nedeniyle bir tür bireysel ve grup düzeyinde kapanmaya yol açmaktadır.

Diğer mekanizmalara rapor edilen vakalar

- Mağdurların veya tanıkların çoğu yetkili mekanizmaların neler olduğunu bilmiyordu. Kamu Denetçiliği Kurumu ilgili hiçbir vakada anılmadı. Sadece 1 vakanın Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna rapor edildiği ifade edildi.
- 3 vaka kurum içi idari şikâyet birimlerine bildirildi.
- Az sayıda vaka (4) LGBTİ örgütlerine rapor edildi.
- Mağdurların veya tanıkların hiçbirisi barolarca sunulan adli yardımdan bahsetmedi.

Bir katılımcımız yaşadığı mağduriyeti ilgili kurumlara bildirmeme gerekçesini aşağıdaki gibi anlattı. Verdiği örnek, mağdurların nefret suçlarını bildirmesi için

kurumların daha teşvik edici politikalar üretmeleri ve mağdurlara yönelik sosyal psikolojik destek sunmaları gereğini kanıtlar niteliktedir.

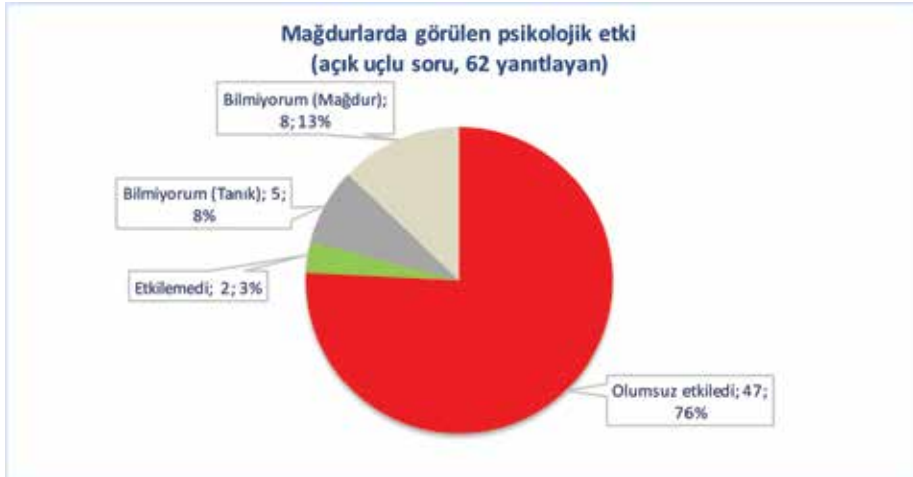
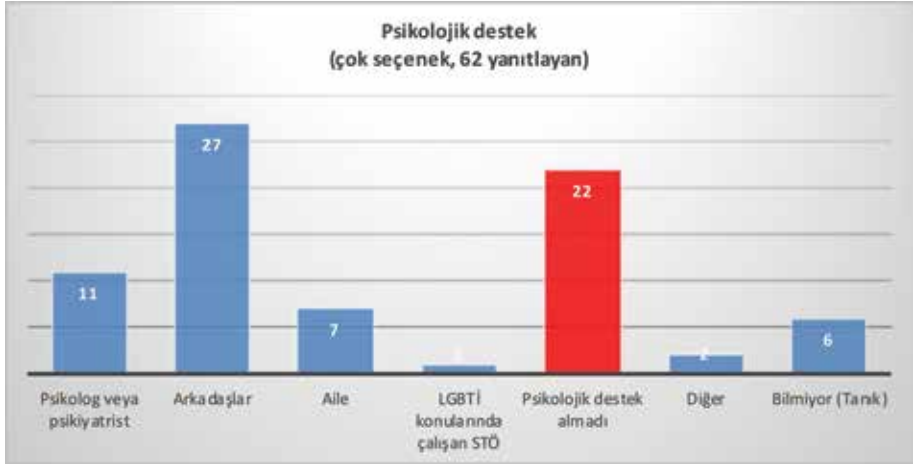
“En büyük hatam bu olayı yaşayıp savcılığa suç duyurusunda bulunmamış olmam. Ama bunu yapmamamın sebebi de adalete ve devlete hiçbir şekilde güvenimin kalmamış olması. Bildirsem bile benim lehimde bir şeylerin gerçekleşeceğine inanmıyorum.” (şiddet tehdidi ve hakaret veya sözlü saldırı bir biseksüel trans)

Sağlık hizmetleri

- 62 vakanın 8’inde mağdurlar fiziksel olarak yaralandı. Bu 8 vakanın 6’sinde mağdurlar tıbbi kurumlardan yardım almayı tercih etti. Bu mağdurlardan 2’si yani üçte biri kendilerine yönelik tavırları ve tedaviyi “uygun” buldu. Tedavi gören 6 mağdurdan 4’ü tedaviyi ve tavırları “kısmen uygun” bulurken; “hayır, uygun değildi” diye olmadı.

Psikolojik etki ve destek

- 62 nefret suçu mağdurundan 22’si, yani yaklaşık üçte biri olaydan sonra hiçbir şekilde (profesyonel veya sosyal) destek almadı.
- Cinayete teşebbüs mağduru olaydan sonra psikolog veya psikiyatrist desteği almadı. Aynı şekilde herhangi bir sosyal destek de almadığını ifade etti.
- 2 cinsel saldırı mağdurundan 1’i olaydan sonra sadece arkadaşlarından destek aldığını söylerken kendisine verilen desteğin uygun olup olmadığını bilmediğini belirtti. Diğer cinsel saldırı mağduru herhangi bir psikolojik destek almadı.

Diğer: “Akademisyenler”, “okul rehberlik servisi”.

3.4. MAĞDUR BEYANLARINDAN ALINTILAR

Nefret suçlarına dair mağdur ve tanık paylaşımlarından örnekler aşağıda alıntılanmıştır.

Sosyal hayata etkiler

“İnsanlarla iletişim kurmakta zorluk çekiyorum. Arkadaş edinemiyorum.”
(cinsel taciz mağduru biseksüel erkek)

“Bir süre toplu taşıma kullanamadım.” (fiziksel şiddet mağduru ve kolluk kuvvetleri tarafından korunma talebi reddedilen gey erkek)

“Daha da içime ve eve kapandım.” (fiziksel şiddet ve cinsel taciz mağduru bir lezbiyen kadın)

“Hala dışarı çıkamıyorum geceleri.” (fiziksel şiddet mağduru heteroseksüel trans kadın)

Çalışma hayatına etkiler

“Cinsel yöneliminden dolayı maruz kaldığı zorbalık ve sözlü taciz kendini kötü hissetmesine sebep oldu.” (hakaret veya sözlü saldırı mağduru gey erkek ile ilgili tanık ifadesi)

Okul hayatına etkiler

“İfşa edildiğimden beri okula gitmeye korkuyorum. Okul idaresi de farkında ama görmezden geliyor bana yönelik saldırgan tavırları.” (şiddet tehdidi mağduru gey erkek)

“O olaydan sonra sınıfını değiştirmek zorunda kaldı çünkü sınıftan içeri girdiği zaman çeşitli ataklar geçiriyordu.” (şiddet tehdidi mağduru gey erkek ile ilgili tanık ifadesi)

Psikolojik sonuçlar

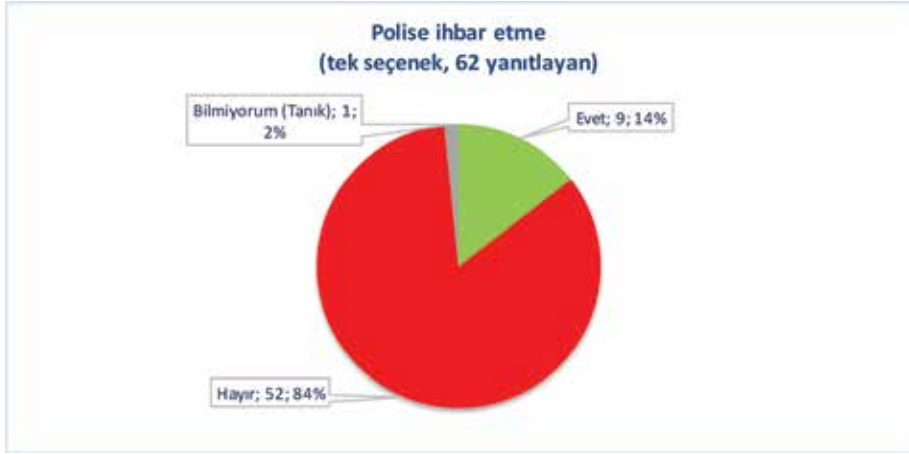
“Güvensizlik duygusu, çaresizlik ve her şeyi bırakıp kaçıp gitme isteği...” (fiziksel şiddet mağduru biseksüel erkek)

“Olayın gerçekleşmesi sonrasında dışarıda gezerken bir yerde karşılaşırsam acaba beni öldürür mü diye düşünüyorum.” (cinsel taciz mağduru biseksüel erkek)

“Kendimden soğumama neden oldu.” (hakaret veya sözlü saldırı mağduru gey erkek)

“Anksiyetem tetiklendi.” (takip edilme mağduru biseksüel trans kadın)

4. KOLLUK KUVVETLERİNİN TUTUMU

Araştırma bulgularına göre Emniyet Teşkilatı mağdurlarca başvuru başlıca şikâyet mekanizması oldu.

Bununla birlikte, 62 vakanın sadece 9'u polise bildirildi; 52'si bildirilmedi; 1 vakanın tanığı bunu bilmiyordu.

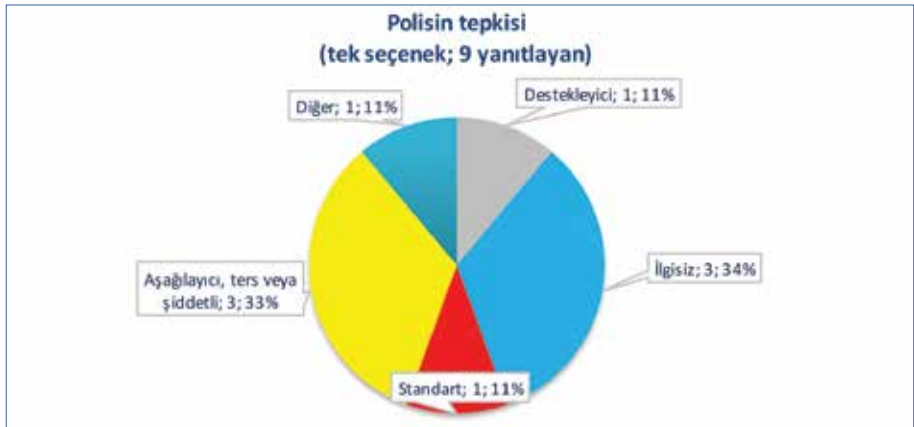
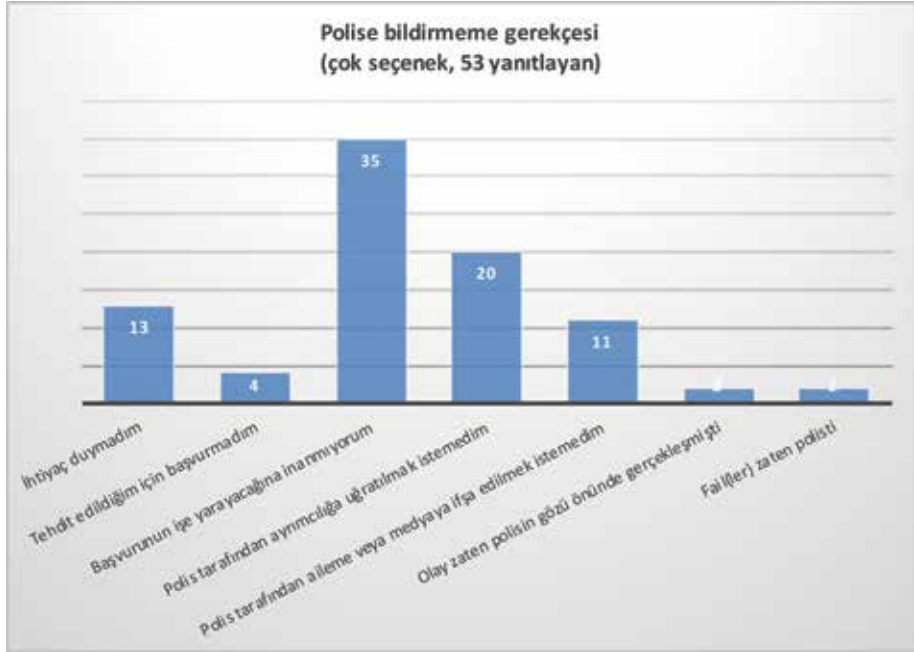
Ancak bu vakaların sadece 2'sinde yargı süreci işletildi. Dolayısıyla mahkeme süreçleri başlatılan vaka sayısı da 2'de kalmış oldu. Bu derece az bildirim ve yargısal işlemin çeşitli sebepleri vardı: Birincisi, 2 vakada faillerin kendileri zaten polis memurlarıydı ve böylece bu vakalarda mağdurlar bu yüzden bildirimde bulunmamayı tercih ettiler. İkincisi, 2 vakada polisler vakalara tanıklık etmelerine rağmen tepki göstermediler veya görevlerini yerine getirmediler. Sonuç olarak, mağdurların büyük çoğunluğu daha önce açıklanan çeşitli nedenlerden ötürü polisle irtibata geçmek istemediler.

Bir vakanın mağduru deneyimini şu şekilde paylaştı:

“Evime gelen polislerdi. Her türlü hakaret ve tehdide maruz kaldım. Hiçbir arama emri olmadan direkt evime daldılar. Fuhuş yapmadığım halde evime gelen çocukla girip o çocuktan para istediğimi söylediler. Öğretmen olduğumu açıklayıp avukatımla görüşmek istiyorum dediğim halde telefonumu kullanmama dahi izin vermediler.”

Özetle, vakaların yaklaşık %15'inin polise şikâyet edilmesine ek olarak, yukarıda aktarılan deneyimler de polisin LGBTİ'lerin insan haklarıyla ilgili olumsuz tutumuna dair tabloyu tamamlamaktadır.

Türk hukuk sisteminde, cinsel yönelim veya cinsiyet kimliğine dayalı nefret suçlarının ya da LGBTİ sorununun tanınırlığının olmadığı göz önünde bulundurulduğunda, aşağıda verilen iki grafik, polisin LGBTİ mağdurlara yaklaşımını bir bakıma şaşırtmadan sergilemektedir. Polis, bildirilen hiçbir vakayı nefret suçu olarak değerlendirmemiştir.

5. İHLAL KATEGORİLERİNE GÖRE NİCEL BULGULAR

5.1 CİNAYET VEYA CİNAYETE TEŞEBBÜS

CİNAYETE TEŞEBBÜS

1 kişi tarafından yanıtlandı. (mağdur)

Mağdurun cinsiyet kimliği: Mağdur erkek olarak belirtildi.

Mağdurun cinsel yönelimi: Mağdur gey olarak belirtildi.

Mağdurun yaşı: Mağdur 18-25 yaş aralığındaydı.

Olayın gerçekleşme zamanları: Vaka gece meydana geldi.

Olayların gerçekleştiği yerler: Vaka sokakta gerçekleşti.

LGBTİ topluluğu ile bağlantı: Mağdurun LGBTİ topluluğuyla herhangi bir bağlantısı bulunmuyordu.

Faillerin sayısı: Failler üçten fazla sayıda kişilerdi.

Coğrafi konum: İstanbul'da gerçekleşti.

Faillerin kimlikleri: Failler mağdurun tanımadığı özel kişilerdi.

Psikolojik destek: Mağdur olay sonrasında hiçbir psikolojik destek almadı.

Polise bildirim: Mağdur olayı polise ihbar etti. Polisin tepkisi aşağılayıcı ve ters oldu. Olayı nefret suçu olarak değerlendirmede.

Mahkemeye taşınan vakalar: Vaka mahkemeye taşınmadı.

Vakanın bildirildiği kurum: Mağdur yanıtına göre vaka herhangi bir kuruma bildirilmedi.

5.2. AŞIRI FİZİKSEL ŞİDDET

Diğer cinsel saldırılar (2 vaka)

DIĞER CİNSEL SALDIRILAR

2 kişi tarafından yanıtlandı. (1 mağdur ve 1 tanık)

Mağdurların cinsiyet kimlikleri: Mağdurlar 2 vakada erkek olarak bildirildi.

Mağdurların cinsel yönelimleri: Mağdurlar 2 vakada gey şeklinde ifade edildi.

Mağdurların yaşları: 2 mağdur da 18-25 yaş aralığındaydı.

Olayların gerçekleşme zamanları: 1 vaka da öğleden sonra gerçekleşti.

Olayların gerçekleştiği yerler: 2 vakadan 1’i toplu taşıma sisteminde, 1’i sokakta meydana geldi.

Coğrafi konum: 2 vaka da İstanbul’da gerçekleşti.

Faillerin sayısı: Toplam 2 vakanın 1’inde failler bir kişi, 1’inde üçten fazla sayıda kişilerdi.

Faillerin kimlikleri: 2 vakada da fail mağdurların tanımadığı özel kişilerdi. Bir vakanın tanığı mağdurun failleri tanıyıp tanımadığını bilmiyordu.

Tıbbi yardım: 2 mağdur da olaydan sonra herhangi bir tıbbi destek almadı.

Psikolojik destek: 1 mağdur olay sonrasında sadece arkadaşlarından psikolojik destek aldı. Bu kişi kendisine gösterilen desteğin uygun olup olmadığını bilmediğini ifade etti. Diğer vakanın tanığı mağdurun herhangi bir destek görmediğini aktardı.

Polise bildirim: 1 mağdur olayı polise bildirdi. Polisin tavrını aşağılayıcı ve ters olarak ifade etti. Polis olayı nefret suçları olarak değerlendirmede. Diğer vakanın tanığına göre mağdur olayı polise bildirmede çünkü başvurunun işe yaramayaacağına inanıyordu.

Mahkemeye taşınan vakalar: 2 vaka da mahkemeye intikal etmedi.

Vakaların bildirildiği kurumlar: 2 vaka da hiçbir kuruma bildirilmedi.

5.3. SALDIRI

FİZİKSEL ŞİDDET

15 kişi tarafından yanıtlandı. (11 mağdur ve 4 tanık)

Mağdurların cinsiyet kimlikleri: Mağdurlar 7 vakada erkek, 3 vakada kadın, 1 vakada trans erkek ve 4 vakada trans kadın kişilerdi.

Mağdurların cinsel yönelimleri: 6 vakada gey, 2 vakada lezbiyen, 5 vakada biseksüel ve 1 vakada heteroseksüel olarak tarif edildi. 1 vakanın tanığı mağdurun cinsel yönelimini “trans kadın” olarak belirtti; yani cinsel yönelimini bilmiyordu.

Mağdurların yaşları: 1 mağdur 13-17, 11 mağdur 18-25 ve 3 mağdur 26-35 yaş aralığındaydı.

Çocuk mağdurlar: 11 fiziksel şiddet mağdurundan 1’i 18 yaşın altındaydı.

Olayların gerçekleşme zamanları: Olaylardan 1’i sabah, 6’si öğleden sonra, 3’ü akşam ve 5’i gece gerçekleşti.

Olayların gerçekleştiği yerler: 2 vakada ev, 2 vakada evin civarı, 1 vakada okul, 2 vakada işyeri, 2 vakada LGBTİ buluşma mekanı içi ya da civarı, 4 vakada sokak, 1 vakada park ve 1 vakada plaj.

Faillerin sayısı: 11 vakanın 5’inde failler tek kişi iken, 1 vakada 2, 3 vakada üç, 6 vakada üçten fazla kişilerdi.

Faillerin kimlikleri: 15 vakanın 13’ünde failler özel kişilerdi. Bu 13 vakanın 3’ünde failler mağdurların okul arkadaşlarıydı. 2 vakada failler özel kurum çalışanlarıydı. Bu kişiler 1 vakada özel kurumda işçi ve diğerinde özel okul öğretmeni veya personeli şeklinde belirtildiler.

Yaralanmalar: 15 mağdurun 7’si yaralandı.

Tıbbi yardım: 15 mağdurdan 5’i tıbbi yardım talebinde bulundu. Bunlardan 1’i yaklaşımın uygun olduğunu belirtirken, 4’ü kısmen uygun olduğunu ifade etti.

Psikolojik destek: 15 vaka içerisinde sadece 2 mağdur psikoloğa veya psikiyatriste başvurdu. 9 mağdur olaydan sonra hiçbir psikolojik destek görmedi.

Polise bildirim: 15 vakanın 8’i polise ihbar edilirken 7’si ihbar edilmedi.

Polisin tavrı: 1 vakada polis mağduru destekleyici tutum sergiledi; 2’sinde aşağılayıcı ve ters, 3’ünde ilgisiz ve 1’inde standart (nötr) tavır gösterdi. 1 vakada polislerden biri destekleyici davranırken diğeri olumsuz idi. Mağdur ve tanık ifadelerine göre olayların hiçbirinde polis olayı nefret suçu olarak algılamadı.

Mahkemeye taşınan vakalar: 15 vakanın sadece 1’i mahkemeye taşındı.

5.4. DİĞER TÜRLERDE NEFRET SUÇLARI

Mülke zarar, tehditler ve psikolojik şiddet, alıkonulma ve tecrit, takip edilme, şiddet tehdidi, cinsel taciz, hakaret veya sözlü saldırı, sağlık hizmetlerine erişim engeli ve kolluk tarafından korunma talebinin reddedilmesi kategorileri ile ilgili ayrıntılı istatistiki bilgi için Kaos GL Derneği ile iletişime geçilebilir.

6. EKLER

Cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve interseks durumu ne anlamlara gelir?

Yogyakarta İlkeleri'nde geçtiği şekliyle;

Cinsel yönelim, bireyin, kendi cinsine, karşı cinse veya birden fazla cinse karşı derin duygusal, romantik ve cinsel yönelim duyma ve bu cinsten bireylerle mahrem ilişkilerde ve cinsel ilişkide bulunma yeteneği olarak;

Cinsiyet kimliği, her bireyin, doğuştan gelen cinsiyetine uygun düşün düşmesin, dış görünüşünün veya bedensel işlevlerinin tıbbi, cerrahi veya başka yöntemlerle iradi değişikliklerini de içerebilecek; bedensel bilinç, giyim kuşam, söz ve davranışlar da dâhil olmak üzere, özel ve kişisel cinsiyetini duyumsaması ve yaşaması olarak anlaşılmaktadır.

İnterseks durumu, mevcut tıp tarafından kadınlar ve erkekler için “atipik” olarak kabul edilen genital organ veya üreme sistemi ile doğmuş kişileri ifade eder. İnterseks kişiler, mevcut tıbbın kromozomlara, eşeye veya anatomik cinsiyete dayanarak “erkek veya kadın bedeni” saydığı normlara göre sınıflandırılmayan kişilerdir.

Nefret suçu nedir? (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın tanımı)

Nefret suçu, önyargı saikli olarak toplum içerisindeki belirli bir gruba yönelik işlenen suç türüdür. Cezai bir suçun nefret suçu olarak nitelendirilmesi için iki kriteri karşılaması gerekir:

- Suç, idaresi altında bulunduğu adli yargının ceza kanununda suç olarak tanımlanmış olmalıdır.
- Suç, önyargı saikli olarak işlenmiş olmalıdır.

“Önyargı saikli” demek, failin, suç hedefini *korunan özelliklere* dayanarak seçmesi demektir.

“Korunan özellik”; “ırk”, din, etnik köken, dil, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, engellilik, sağlık statüsü ve benzeri bir toplumsal kesim tarafından paylaşılan temel veya çekirdek özelliştir.

Nefret suçunun hedefi, korunan özellikleri paylaşan bir grupla bağlantısı olan bir birey, birden fazla sayıda birey veya mülk olabilir.

Çoğu Avrupa ülkesinde ulusal ceza kanunlarına göre suç sayılan eylemler

Kategori	Alt Kategori	Tarifi
1. Cinayet		<ul style="list-style-type: none"> Bir bireyin hayatını kaybetmesine sebep olan tüm saldırı biçimleri
2. Aşırı fiziksel şiddet		<ul style="list-style-type: none"> Bir bireyin fiziksel zarar görmesine sebep olma potansiyeline sahip tüm saldırı biçimleri Örneğin kundakçılık veya Molotof kokteyli atılması gibi bir mülke yönelik olarak gerçekleştirilen ve o mülkte yaşama, o esnada mülkü ziyaret etme gibi gerekçelerle söz konusu mülkün içerisinde bulunan insanları öldürme potansiyeline sahip tüm saldırı biçimleri Bombalı mektup da dâhil bombalar. Buna patlayan veya etkisiz hale getirilmiş, bu nedenle de hayati tehlike arz eden tüm uygulanabilir/filizlenebilir bombalar dâhildir. Bu kategori ayrıca yapılan incelemede yanlış kurulduğu ve dolayısıyla bozulduğu anlaşılrsa bile göndericisi tarafından filizlenebilir olması hedeflenmiş tüm cihazlar dâhildir. Adam kaçıрма Ateş etme Silahla veya zarar vermek için kullanılacak bir objeyle saldırı
	Cinsel saldırı	<ul style="list-style-type: none"> Cinsel şiddet eylemleri mağdurun hayat arkadaşı (evli veya değil), eski hayat arkadaşı, aile üyesi veya aynı evi paylaştığı kişi tarafından gerçekleştirilebilir. Tecavüz¹¹. Cinsel saldırı¹². Yardım sunan bir profesyonelce cinsel istismar, bir başka deyişle yardım sunan bir profesyonelle (doktor, terapist, sağlık görevlisi, öğretmen, rahip, profesör, polis memuru, avukat, vs.) bir müşteri/hasta arasındaki tüm cinsel iletişim biçimleri. İstenmeyen cinsel girişimler, cinsel iyilik talebi ve cinsel doğanın sözlü veya fiziksel olarak ortaya konması da dâhil cinsel taciz.

11 Tecavüz; vajinal, anal veya oral penetrasyon da dâhil olmak üzere zorla cinsel ilişkiye girilmesi eylemi olarak tanımlanabilir. Penetrasyon bir uzuv veya bir objeyle olabilir. Tecavüz mağdurları tehditler veya fiziksel araçlarla ilişkiye zorlanabilir. Herkes tecavüz mağdur olabilir: kadınlar, erkekler veya çocuklar, heteroseksüel veya eşcinsel.

12 Cinsel saldırı; tecavüze veya tecavüz girişimine varmayan, istenmeyen cinsel temas olarak tanımlanabilir. Buna cinsel anlamda dokunmalar ve kucaklamalar da dâhildir.

Kategori	Alt Kategori	Tarifi
3. Saldırı		<ul style="list-style-type: none"> Bir veya birden fazla insanı hedef alan ve hedeflerin hayatları için tehlike arz etmeyip ciddi olmayan tüm fiziksel saldırı türleri. Bu, alt seviye saldırıları içerir. Saldırı girişimi, mesru müdafaa veya mağdurun kaçması nedeniyle başarısız olan saldırdır. Bir veya birden fazla insana bir obje fırlatma, objenin hedefi bulmadığı vakalar da dâhil.
4. Mülke zarar		<ul style="list-style-type: none"> Mülkü hedef alan ve hayati tehlike arz etmeyen tüm saldırı türleri. Buna küfürlü sloganla veya işaretle boyama veya mülke çıkartma veya poster yapıştırma veya grafiti uygulaması veya mülk sahibi ve LGBTİ toplulukları arasında bir ilişki sezildiği için mülkün özellikle hedef alındığının belli olduğu noktalarda mülke hasar verme de dâhildir. LGBTİ topluluğu üyelerinin arabalarına veya diğer kişisel eşyalarına, bu sebepten ötürü hedef alındıklarının belli olduğu noktalarda zarar verme.
5. Kundaklama		<ul style="list-style-type: none"> Hayati tehdit eden hiçbir unsurun olmadığı bir noktada mülkte kasten yangın çıkarma eylemi, örneğin saldırı esnasında binada kimse yaşamıyorsa. Başarısız girişimler, örneğin ateşin tutuşmadığı veya kundakçının rahatsız edildiği noktalar
6. Tehditler ve psikolojik şiddet		<ul style="list-style-type: none"> Tüm açık ve spesifik tehditler, sözlü veya yazılı. Eğer tehdit açık ve spesifik değilse vaka kötü niyetli davranış olarak kaydedilebilir. Aldatmaca olduğu anlaşılan bütün “bombalar”. Buna gerçek bir cihaz gibi görünecek şekilde tasarlanmış ancak kullanılabilir olması hedeflenmemiş her şey dâhildir, örneğin patlayıcı malzeme içermeyen bir düzenek. Takip, istenmediği halde tekrar eden iletişimler de dâhil (telefonla arama, e-posta, mektup, beklenmedik zamanda ortaya çıkma, vb.), bireyi bekleme amacıyla bir yerde durma veya bireyi izleme, bireyi ve/veya aile üyelerini tehdit etme Bireyin LGBTİ topluluğu mensubu olduğunu halka, kişinin aile fertlerine veya çalıştığı yerdeki kişilere açıklama iddiasıyla şantaj yapma Özgürlüğün kısıtlanması (örn: kişiyi kilitlemek) Karalama, örneğin kişinin LGBTİ kimliğini ifşa etme. Zorbalık (örn: okulda, işyerinde)

Önyargı saikiyle gerçekleştirilen diğer olaylar (7’nci kategori)

Bu olaylar, ulusal ceza hukukuna göre suç olarak sayılabilir veya sayılmayabilir. Bu maddeler, LGBTİ-fobik unsurlar içerdiğinden izlenmesi önem taşır.

Kötü davranışlar	Nefret söylemi	<ul style="list-style-type: none"> Bireylerin hedef alındığı sözlü saldırı. Yüz yüze veya telefonla yapılabilir. Yanlışlıkla LGBT toplumuna üye olmayan bireylere yönlendirilen ve bu bireyler tarafından duyulan konuşmaları da kapsar. Bireylerin hedef alındığı yazılı saldırı. Eposta, telefon, SMS, ve sosyal medya (Facebook, Twitter vb.) veya hedefli mektupları da (belirli bir bireye veya birey hakkında yazılan mektuplar) kapsar. Bireylere gönderilen LGBT topluluğu veya bireyler hakkında hakaret dolu yorumlar içeren yazılı belgeleri de kapsar. Alıcı bireylerin LGBT toplumundan olup olmaması bu bağlamda önem teşkil etmez. Hakaret içeren broşürlerin, epostaların veya diğer yayınların kitlelere gönderilmesi ise Literatür kategorisinde ayrıca ele alınacaktır. Bireylerin hedef alınmadığı sözlü ve yazılı kötü davranışlar (belirli bir kişiye yöneltilmeyen genel homofobik ve transfobik yorumlar). İnternet ve sosyal medya aracılığıyla gerçekleştirilen davranışları da kapsar. Kamuya yönelik nefret söylemleri (örnekse, politikacıların konuşmaları)
	Literatür ve müzik	<ul style="list-style-type: none"> Seri üretim sonucu hazırlanan ve birden fazla alıcıya yollanan hakaret içerikli literatür ve müzik. Bu kategori, bireysel nefret maillerinden ziyade, kitlelere yönelik mailleri kapsar. Bireylere yönelik nefret mailleri, (içeriğine bağlı olarak) Kötü davranışlar veya Tehdit bölümlerinde ele alınmıştır. Alımlayıcının LGBTİ topluluğuna üye olup olmamasından bağımsız olarak, kendiliğinden hakaret içeren literatür.
Ayrımcı olaylar		<ul style="list-style-type: none"> Suç olarak değerlendirilmeyen her türlü ayrımcı olay

Mevcut rapor Uluslararası Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve Interseks Derneği’nin (ILGA) Avrupa bölgesini teşkil eden ILGA-Avrupa tarafından desteklenen **Homofobik ve transfobik şiddetin raporlamasını artıran** projesinin bir çıktısıdır. Projenin hedefi Avrupa’daki lezbiyen, gey, biseksüel, trans veya interseks (LGBTİ) sivil toplum örgütlerinin, homofobik veya transfobik nefret suçlarını ve vakalarını daha kalıcı ve sürekli şekilde izleyip rapor etmelerini sağlayacak becerilerini güçlendirmektir.

ILGA-Avrupa 2012’de bu çalışmayı hazırlamak için uyumlulaştırılmış bir veri toplama metodolojisi geliştirdi. Metodoloji; uluslararası standartlar ile Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı’nın (AGİT) Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi

(ODIHR) tarafından hazırlanmış Nefret Suçları Yıllık Raporu¹³ göz önünde bulundurularak Avrupa çapında yapılan sunumların değerlendirilmesi ve ILGA-Avrupa’nın katıldığı **Gerçeklerle Yüzleşmek! Nefret suçlarını görünür kılmak** projesi¹⁴ gibi geçmiş deneyimlerle elde edilen uzmanlıklar üzerinden yapılandırıldı.

Homofobik veya transfobik şiddetin raporlanmasının artırılması etkinliği 2013’te başladı. ILGA-Avrupa Belgeleme ve Savunuculuk Fonu, Hollanda Hükümeti’nin desteğiyle Bosna Hersek, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Letonya, Litvanya, Moldova, Polonya, Portekiz, İspanya, Türkiye ve Ukrayna’daki 12 ulusal ve yerel sivil toplum örgütüne özel kaynaklar sundu. Bu sivil toplum örgütleri daha önce ILGA-Avrupa tarafından geliştirilmiş olan metodoloji üzerine eğitimlere tabi tutuldular ve karşılaştırılabilir veriler üretebilmek adına bu yöntemi uygulamayı taahhüt ettiler.

Veri toplama ve yayınlama etkinliklerinin, mevcut projenin kapasite geliştirme yönünün de desteğiyle, gelecekte daha profesyonel ve sürdürülebilir temeller üzerinden geliştirilmesi bekleniyor. ILGA-Avrupa’nın metodolojisi, bu pilot girişimin ardından daha fazla sayıda LGBTİ sivil toplum örgütünün kullanımına sunulabilecek.

Herek, G. M., Gillis, J. R: & Cogan, J. C. (1999). Psychological Sequelae of Hate-Crime Victimization Among Lesbian, Gay, and Bixexual Adults. Journal of Consulting and Clinical Psychology. 67 (6), 945-951

13 <http://www.osce.org/odhr/108395>

14 <http://www.ceji.org/facingfacts>

